==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

પંજાબ રાજ્ય

વિરુદ્ધ

રામદેવ સિંહ

૧૭ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૩

[ન્યાયમૂર્તિ દોરાઇસ્વામી રાજુ અને ન્યાયમૂર્તિ અરિજીત પસાયત]

ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ – કલમ ૩૭૬ – સગીર બાળકી પર આચરવામાં આવેલ દુષ્કર્મ – એફ.આઈ.આર. નોંધાવવામાં ૧૭–૧૮ દિવસનો વિલંબ – તબીબી પુરાવા દ્વારા પુષ્ટિ થઈ કે ભોગ બનનાર જાતીય સંબંધ બાંધવાની ટેવવાળી હતી – ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને દોષિત ઠેરવ્યો – હાઇકોર્ટે એફ.આઈ.આર. નોંધાવવામાં થયેલ વિલંબના કારણે તેમજ તબીબી પુરાવાના આધારે દોષસિદ્ધિ રદ કરી – ઠેરવવામાં આવ્યું કે, ફરિયાદપક્ષના કેસ પર શંકા કરવા અને તેને ફગાવી દેવા માટે એફ.આઈ.આર. નોંધાવવામાં થયેલ વિલંબનો એક રૂઢિગત સૂત્ર તરીકે ઉપયોગ કરી શકાય નહીં – બચાવપક્ષ દ્વારા કરવામાં

આવેલ ઊલટતપાસ છતાં ફરિયાદપક્ષ દ્વારા વિલંબ અંગે આપવામાં આવેલ ખુલાસો અડીખમ રહ્યો – એવો કોઈ કાનૂની નિયમ નથી કે મહત્વપૂર્ણ વિગતોમાં સમર્થન વિના દુષ્કર્મનો ભોગ બનનારની જુબાની પર પગલાં લઈ શકાતા નથી – અગાઉના જાતીય સંબંધના ચિહ્નો નિર્દોષ છોડવા માટેનો કોઈ આધાર નથી – અયોગ્ય નિર્દોષ છૂટકારો સમાજનું કોઈ ભલું કરતો નથી – ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલ દોષસિદ્ધિ અને લાદવામાં આવેલ સજા પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવી.

કલમ ૨૨૮–એ – ભોગ બનનારની ઓળખ જાહેર કરવી – જોગવાઈનો સામાજિક ઉદ્દેશ – ઓળખ જાહેર કરવા પરનો પ્રતિબંધ હાઇકોર્ટ અથવા સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા ચુકાદાના મુદ્રણ કે પ્રકાશન સાથે સંબંધ ધરાવતો નથી – જોકે, યોગ્ય રીતે કોઈપણ કોર્ટના ચુકાદાઓમાં ભોગ બનનારનું નામ દર્શાવવું જોઈએ નહીં – કલમો ૩૭૬, ૩૭૬–એ, ૩૭૬–બી, ૩૭૬–સી અને ૩૭૬–ડી.

સામાવાળા–આરોપીએ કથિત રીતે એક સગીર બાળકી પર દુષ્કર્મ આચર્યું હતું. આ બનાવ બન્યાના ૧૭–૧૮ દિવસ પછી ભોગ બનનારની માતાએ પોલીસ સમક્ષ માહિતી નોંધાવી હતી. માહિતી નોંધાવવામાં વિલંબ થયો હતો, કારણ કે ભોગ બનનારના પિતા ગંભીર રીતે બીમાર હતા. ભોગ બનનારની તબીબી તપાસમાં બહાર આવ્યું હતું કે તે નિયમિત જાતીય સંબંધ બાંધવાની ટેવવાળી હતી. આરોપીએ દુષ્કર્મના આરોપોનો ઇનકાર કરતાં જણાવ્યું હતું કે આ ખોટો આરોપ ઊભો કરવામાં આવ્યો હતો કારણ કે ભોગ બનનારની માતાએ તેની

પાસેથી કેટલાંક નાણાં લીધેલા હતા, જે પરત કરવાનો તેણીએ ઇનકાર કર્યો હતો. ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને દોષિત ઠેરવ્યો હતો. અપીલમાં હાઇકોર્ટે મુખ્યત્વે એફ.આઈ.આર. નોંધાવવામાં થયેલ વિલંબ, ભોગ બનનારની જે બહેનપણીને બનાવ જણાવવામાં આવ્યો હતો તેની સાક્ષી તરીકે તપાસ ન થવી, ભોગ બનનાર જાતીય સંબંધ બાંધવાની ટેવવાળી હતી તેવી તબીબી પુરાવા દ્વારા પુષ્ટિ થવી અને તેણી આરોપીના ઘરમાં નોકરી કરતી હતી તે દર્શાવવા માટે કોઈ પુરાવો ન હોવાના કારણે દોષસિદ્ધિ રદ કરી હતી. આથી નિર્દોષ છોડવાના હુકમ વિરુદ્ધ આ અપીલ કરવામાં આવી છે.

અપીલકર્તાએ એવી દલીલ કરી હતી કે એફ.આઈ.આર. નોંધાવવામાં થયેલ વિલંબ યોગ્ય રીતે સમજાવવામાં આવ્યો હતો; ભોગ બનનારના કથન પર શંકા કરવા માટે કાલ્પનિક તબીબી પુરાવાને અગ્રતા આપવામાં આવી હતી; અને બચાવપક્ષે પોતે જ એવું સૂચન કર્યું હતું કે ભોગ બનનાર આરોપીના ઘરમાં નોકરી કરતી હતી.

સામાવાળા–આરોપીએ એવી દલીલ કરી હતી કે ભોગ બનનારની જુબાની સંપૂર્ણપણે અવિશ્વસનીય હતી કારણ કે તે તબીબી પુરાવા કરતાં તદ્દન વિપરીત હતી; અને લાંબો સમય વીતી ગયા પછી નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદામાં દખલગીરી થવી જોઈએ નહીં.

અપીલ મંજૂર કરતાં, કોર્ટે –

ઠેરવવામાં આવ્યું: ૧. જાતીય હિંસા એ એક અમાનવીય કૃત્ય હોવા

ઉપરાંત સ્ત્રીના ગોપનીયતાના અધિકાર અને પવિત્રતા પરનું ગેરકાયદેસર આક્રમણ છે. તેણીના સર્વોચ્ચ સન્માન પર આ એક ગંભીર પ્રહાર છે અને તેણીના સ્વાભિમાન તેમજ ગૌરવને ઠેસ પહોંચાડે છે – તે ભોગ બનનારને પતિત અને અપમાનિત કરે છે અને જ્યાં ભોગ બનનાર લાચાર નિર્દોષ બાળક કે સગીર હોય, ત્યાં તે એક આઘાતજનક અનુભવ પાછળ છોડી જાય છે. દુષ્કર્મ આચરનાર માત્ર શારીરિક ઈજાઓ જ પહોંચાડતો નથી, પરંતુ સ્ત્રીની સૌથી મૂલ્યવાન સંપત્તિ એટલે કે તેણીના ગૌરવ, સન્માન, પ્રતિષ્ઠા અને વિશેષ રૂપે તેણીના ચારિત્ર્ય પર વધુ અમીટ ડાઘ છોડી જાય છે. દુષ્કર્મ એ માત્ર સ્ત્રીના શરીર વિરુદ્ધનો ગુનો નથી, પરંતુ તે સમગ્ર સમાજ વિરુદ્ધનો ગુનો છે. તે સ્ત્રીના સમગ્ર માનસિક સ્વાસ્થ્યનો નાશ કરે છે અને તેણીને ઊંડા ભાવનાત્મક સંકટમાં ધકેલી દે છે. તે મૂળભૂત માનવ અધિકારો વિરુદ્ધનો ગુનો છે, અને તે ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૧ માં સમાવિષ્ટ ભોગ બનનારના સૌથી પ્રિય મૂળભૂત અધિકાર, અર્થાત્ જીવવાના અધિકારનું પણ ઉલ્લંઘન કરે છે. કોર્ટો પાસેથી એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તેઓ મહિલાઓ વિરુદ્ધના જાતીય ગુનાના કેસોમાં અત્યંત સંવેદનશીલતાપૂર્વક કામ લે. આવા કેસોમાં કડકાઈથી અને સખત રીતે કામ લેવાની જરૂર છે. જટિલ અપવાદો અને પરંતુકો ધરાવતી દંડનીય જોગવાઈઓની લાંબી કલમો કરતાં સામાજિક રીતે સંવેદનશીલ ન્યાયાધીશ મહિલાઓ વિરુદ્ધના ગુનાના કેસોમાં વધુ બહેતર કાનૂની કવચ છે. [૯૯૯–જી, એચ; ૧૦૦૦–એ–સી]

શ્રી બોધિસત્વ ગૌતમ વિરુદ્ધ કુમારી સુભ્રા ચક્રવર્તી, એ.આઈ.આર.

(૧૯૯૬) એસસી ૯૨૨, પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૨.૧. એફ.આઈ.આર. નોંધાવવામાં થયેલ વિલંબનો ઉપયોગ ફરિયાદપક્ષના કેસ પર શંકા કરવા માટેના રૂઢિગત સૂત્ર તરીકે અને માત્ર પ્રથમ માહિતી અહેવાલ નોંધાવવામાં થયેલ વિલંબના આધારે તેને ફગાવી દેવા માટે કરી શકાય નહીં. વિલંબની અસર કોર્ટને સાવધ કરવાની હોય છે જેથી તે તપાસ કરી શકે કે વિલંબ માટે કોઈ સ્પષ્ટતા આપવામાં આવી છે કે નહીં, અને જો આપવામાં આવી હોય, તો તે સંતોષકારક છે કે નહીં. જો ફરિયાદપક્ષ વિલંબની સંતોષકારક સ્પષ્ટતા કરવામાં નિષ્ફળ જાય અને આવા વિલંબના કારણે ફરિયાદપક્ષના કથનમાં અતિશયોક્તિ કે નવી વાતો ઉમેરાઈ હોવાની શક્યતા હોય, તો તે ફરિયાદપક્ષ માટે ઘાતક નીવડશે. તેમ છતાં, જો વિલંબ અંગે કોર્ટને સંતોષ થાય તે રીતે સમજૂતી આપવામાં આવી હોય, તો તે બાબત આપમેળે સમગ્ર ફરિયાદપક્ષના કથનને અવિશ્વસનીય ગણવા અને ફગાવી દેવા માટેનો આધાર બની શકે નહીં. [૧૦૦૨–ઈ–જી]

૨.૨. પ્રથમ માહિતી અહેવાલ શા માટે ૧૭–૧૮ દિવસ પછી નોંધાવવામાં આવ્યો હતો તે બાબત પુરાવા દ્વારા સ્પષ્ટપણે સમજાવવામાં આવી હતી. સાક્ષીઓના પુરાવા સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ભોગ બનનારના પિતા ગંભીર રીતે બીમાર હતા અને જ્યારે તેઓ શારીરિક રીતે સ્વસ્થ ન હતા ત્યારે પરિવારના સભ્યો તેમના મનમાં ચિંતા કે તણાવ પેદા કરવા માંગતા ન હતા અને તેઓ તેમના સાજા થવાની રાહ જોતા હતા. લંબાણપૂર્વકની ઊલટતપાસ છતાં

બચાવપક્ષ દ્વારા આ પાસાને ડગાવી શકાયું નથી. [૧૦૦૨–જી, એચ; ૧૦૦૩–એ]

૩. ભોગ બનનારે કોઈ પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિને કે પિતાને આ વાત વહેલાં કહી દેવી જોઈતી હતી તેવો મત, ઓછામાં ઓછું કહીએ તો, પાયાવિહોણો છે અને તેમાં સંકળાયેલ બદનામીથી બચવા માટે તેને ટાળવા અથવા જાહેરમાં પ્રગટ ન કરવા પાછળના મૂળ કારણની અવગણના કરે છે. પરંપરાગત અને રૂઢિચુસ્ત સમાજમાં, ખાસ કરીને ગ્રામીણ વિસ્તારમાં, સામાજિક શરમ અને સંકોચની સ્થિતિ આશરે ૧૪ વર્ષની બાળકી પરના જાતીય હુમલાની બાબતને નજરઅંદાજ કરી શકાય નહીં. નિર્દોષ છોડવાના ચુકાદામાં આ વાસ્તવિક જમીની હકીકતને નજરઅંદાજ કરવામાં આવી છે. [૧૦૦૩–બી–સી]

૪. ભોગ બનનારના શરીર પર ઈજાઓની ગેરહાજરીના સંબંધમાં, ડૉક્ટરે આશરે ૩ અઠવાડિયા પછી ભોગ બનનારની તપાસ કરી હતી, અને શારીરિક સ્વરૂપ પર આ કૃત્યની અસર વ્યવહારિક રીતે ભૂંસાઈ ગઈ હતી, જેનો ડૉક્ટર દ્વારા ઇનકાર કરવામાં આવ્યો નથી. માત્ર એટલા કારણસર કે ભોગ બનનારે જે બહેનપણી સમક્ષ આ બનાવ વર્ણવ્યો હતો તેની સાક્ષી તરીકે તપાસ કરવામાં આવી ન હતી, તે બાબત પણ ભોગ બનનારના પુરાવા પર શંકા ઉપજાવવા માટેનો કોઈ શંકાસ્પદ સંજોગ બની શકે નહીં. [૧૦૦૩–ઈ–એફ]

૫. ભોગ બનનાર પર અગાઉના જાતીય સંભોગના ચિહ્નો, કોઈપણ કલ્પનાના આધારે કથિત દુષ્કર્મ આચરનારને નિર્દોષ છોડવા માટેનો આધાર

બની શકે નહીં. ભોગ બનનાર અગાઉ જાતીય સંભોગથી ટેવાયેલી હતી તેમ માની લેવામાં આવે તો પણ, તે કોઈ નિર્ણાયક પ્રશ્ન નથી. તેનાથી વિપરીત, ન્યાયનિર્ણય માંગી લેતો પ્રશ્ન એ હતો કે શું જે પ્રસંગ અંગે ફરિયાદ કરવામાં આવી હતી તે પ્રસંગે આરોપીએ ભોગ બનનાર પર દુષ્કર્મ આચર્યું હતું કે કેમ. કાલ્પનિક રીતે એવું સ્વીકારી લેવામાં આવે તો પણ કે ભોગ બનનારે અગાઉ તેણીનું કૌમાર્ય ગુમાવી દીધું હતું, તોપણ તે કાયદાની દ્રષ્ટિએ કોઈપણ વ્યક્તિને તેણી પર દુષ્કર્મ આચરવાનો પરવાનો આપતું ન હતું અને આપી શકે પણ નહીં. અદાલતમાં જેની સામે કેસ ચાલી રહ્યો હતો તે આરોપી હતો, ભોગ બનનાર નહીં. કોઈ ચોક્કસ કેસમાં ભોગ બનનાર અગાઉ તેણીના જાતીય વર્તનમાં સ્વૈરાચારી રહી હોય તો પણ, તેણીને કોઈપણ અને પ્રત્યેક વ્યક્તિ સમક્ષ જાતીય સંભોગ માટે આધીન થવાનો ઇનકાર કરવાનો અધિકાર છે, કારણ કે તેણી કોઈપણ અને દરેક વ્યક્તિ દ્વારા જાતીય હુમલાનો ભોગ બનવા માટેની કોઈ લાચાર વસ્તુ કે શિકાર નથી. (૧૦૦૩–જી–એચ; ૧૦૦૪–એ)

૬. કામવાળી નોકરાણી તરીકે ભોગ બનનારની નોકરી સંબંધિત પુરાવાનો અભાવ હોવા અંગેના તર્કમાં એક ક્ષતિ રહેલી છે. નિર્દોષ છોડવાના ચુકાદામાં એ હકીકતને સંપૂર્ણપણે નજરઅંદાજ કરવામાં આવી હતી કે, સાક્ષીઓને, ખાસ કરીને ભોગ બનનાર અને તેના માતાપિતાને એવા સૂચનો આપવામાં આવ્યા હતા કે આરોપી અથવા તેની પત્નીએ ભોગ બનનારના અનૈતિક ચારિત્ર્યના કારણે અથવા નોકરાણી તરીકેની તેણીની નોકરી માટે એડવાન્સ તરીકે લીધેલી રકમ પરત કરવાનો ઇનકાર કરવાના કારણે, નોકરાણી તરીકેની ભોગ બનનારની

સેવાઓનો અંત લાવવાની ધમકી આપી હતી. [૧૦૦૪–બી, સી]

૭. દુષ્કર્મના ગુનાનો ભોગ બની હોવાની ફરિયાદ કરનાર ભોગ બનનાર એ ગુના પછીની કોઈ સહ–અપરાધી નથી. કાયદાનો એવો કોઈ નિયમ નથી કે મહત્વપૂર્ણ વિગતોમાં સમર્થન વિના તેણીની જુબાની પર આધાર રાખી શકાતો નથી. તેણી ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષી કરતાં વધુ ઉચ્ચ સ્થાન ધરાવે છે. પાછળના કિસ્સામાં માત્ર શારીરિક સ્વરૂપે ઈજા હોય છે, જ્યારે પ્રથમ કિસ્સામાં તે શારીરિકની સાથોસાથ માનસિક તેમજ ભાવનાત્મક બંને પ્રકારની હોય છે. જોકે, જો હકીકતની અદાલતને ભોગ બનનારના કથનને તેના મૂળ સ્વરૂપે સ્વીકારવામાં મુશ્કેલી જણાય, તો તે પ્રત્યક્ષ કે સંજોગોવશાત્ એવા પુરાવાની શોધ કરી શકે છે જે તેણીની જુબાનીને વિશ્વસનીયતા બક્ષે. સહ–અપરાધીના સંદર્ભમાં સમજવામાં આવતા સમર્થન કરતાં ઓછી હોય તેવી ખાતરી પણ પૂરતી ગણાશે. [૧૦૦૪–ડી, ઈ)

રાજસ્થાન રાજ્ય વિરુદ્ધ નૂરે ખાન, (૨૦૦૩) ૩ સુપ્રીમ ૭૦, પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

૮. સામાવાળાની દોષસિદ્ધિને ઉલટાવીને નિર્દોષ છૂટકારાનો હુકમ કરવામાં હાઇકોર્ટ વાજબી ન હતી. અયોગ્ય નિર્દોષ છૂટકારો સમાજનું કોઈ ભલું કરતો નથી. જો ફરિયાદપક્ષ આરોપી ગુનેગાર હોવા અંગેનું તારણ નોંધવા માટે એક વિશ્વાસપાત્ર કેસ સાબિત કરવામાં સફળ રહ્યો હોય, તો અદાલતે અપ્રસ્તુત કે બિનમહત્વપૂર્ણ સંજોગોને મહત્વ આપીને અથવા ટેકનિકલ બાબતોનો આશરો

લઈને અથવા જ્યાં વાજબી રીતે કોઈ શંકા અસ્તિત્વમાં ન હોય ત્યાં શંકાઓ માની લઈને તેનો લાભ આપીને નિર્દોષ છૂટકારાની તરફેણમાં ઝૂકવું જોઈએ નહીં. ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રમાં સમજવામાં આવે છે તે મુજબ શંકા, એ એક વ્યાજબી શંકા હોવી જોઈએ અને નિર્દોષ છૂટકારાની તરફેણમાં તારણ આપવા માટેનું કોઈ બહાનું હોવું જોઈએ નહીં. અયોગ્ય નિર્દોષ છૂટકારો સમાજમાં સરળ શિકારની શોધમાં ભટકતા વરુઓને પ્રોત્સાહિત કરે છે, ખાસ કરીને જ્યારે ગુનાનો ભોગ બનનાર લાચાર સ્ત્રીઓ અથવા સગીર બાળકો હોય. મહિલાઓ, ખાસ કરીને નાની વયની બાળકીઓ અને બાળકો પરના જાતીય હુમલાના આરોપો અંગે કાર્યવાહી કરતી વખતે અદાલતોએ વધુ મોટી જવાબદારીની ભાવના દર્શાવવી પડશે અને વધુ સંવેદનશીલ બનવું પડશે. નિર્દોષ છૂટકારો રદ થવાને પાત્ર છે અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલી દોષસિદ્ધિ તેમજ લાદવામાં આવેલી સજા પુનઃસ્થાપિત થવાને પાત્ર છે. [૧૦૦૫–ડી–જી]

૯. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૨૨૮–એ અમુક ગુનાઓના ભોગ બનનારની ઓળખ જાહેર કરવાને શિક્ષાપાત્ર બનાવે છે. જે વ્યક્તિ સામે કલમો ૩૭૬, ૩૭૬–એ, ૩૭૬–બી, ૩૭૬–સી અથવા ૩૭૬–ડી હેઠળનો ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હોય અથવા આચરવામાં આવેલ હોવાનું જણાયું હોય, તેવી કોઈપણ વ્યક્તિની ઓળખ છતી થાય તેવા નામ કે કોઈપણ બાબતનું મુદ્રણ કરવા કે પ્રકાશિત કરવા બદલ શિક્ષા થઈ શકે છે. આ પ્રતિબંધ હાઇકોર્ટ અથવા સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા ચુકાદાના મુદ્રણ કે પ્રકાશન સાથે સંબંધ ધરાવતો નથી, પરંતુ જાતીય ગુનાનો ભોગ બનનારનું સામાજિક

ઉત્પીડન કે સામાજિક બહિષ્કાર અટકાવવાના જે સામાજિક ઉદ્દેશ સાથે કલમ ૨૨૮–એ ઘડવામાં આવી છે તેને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટ, હાઇકોર્ટ કે નીચલી અદાલત, ભલે ગમે તે કોર્ટનો ચુકાદો હોય, તેમાં ભોગ બનનારનું નામ દર્શાવવું જોઇએ નહીં તે ઉચિત રહેશે. [૧૦૦૦–ઈ–જી]

કર્ણાટક રાજ્ય વિરુદ્ધ પુટ્ટારાજા, (૨૦૦૩) ૮ સુપ્રીમ ૩૬૪, પર આધાર રાખવામાં આવ્યો.

ફોજદારી અપીલીય હકુમત : ફોજદારી અપીલ નં. ૫૪૭ / ૧૯૯૭.

પંજાબ અને હરિયાણા હાઇકોર્ટના ક્રિ. એ. નં. ૪૩૨–એસબી / ૧૯૮૬ માં તારીખ ૨.૧૨.૧૯૯૪ ના ચુકાદા અને હુકમ સામે.

બિમલ રોય જાદ (ગેરહાજર) અપીલકર્તા તરફથી.

રણબીર સિંહ યાદવ સામાવાળા તરફથી.

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ અરિજીત પસાયત દ્વારા આપવામાં આવેલ.

જાતીય હિંસા એ એક અમાનવીય કૃત્ય હોવા ઉપરાંત સ્ત્રીના ગોપનીયતાના અધિકાર અને પવિત્રતા પરનું ગેરકાયદેસર આક્રમણ છે. તેણીના સર્વોચ્ચ સન્માન પર આ એક ગંભીર પ્રહાર છે અને તેણીના સ્વાભિમાન તેમજ ગૌરવને ઠેસ પહોંચાડે છે – તે ભોગ બનનારને પતિત અને અપમાનિત કરે છે અને જ્યાં ભોગ બનનાર લાચાર નિર્દોષ બાળક કે સગીર હોય, ત્યાં તે એક

આઘાતજનક અનુભવ પાછળ છોડી જાય છે. દુષ્કર્મ આચરનાર માત્ર શારીરિક ઈજાઓ જ પહોંચાડતો નથી, પરંતુ સ્ત્રીની સૌથી મૂલ્યવાન સંપત્તિ એટલે કે તેણીના ગૌરવ, સન્માન, પ્રતિષ્ઠા અને વિશેષ રૂપે તેણીના ચારિત્ર્ય પર વધુ અમીટ ડાઘ છોડી જાય છે. દુષ્કર્મ એ માત્ર સ્ત્રીના શરીર વિરુદ્ધનો ગુનો નથી, પરંતુ તે સમગ્ર સમાજ વિરુદ્ધનો ગુનો છે. આ કોર્ટ દ્વારા શ્રી બોધિસત્વ ગૌતમ વિરુદ્ધ કુમારી સુભ્રા ચક્રવર્તી, એ.આઈ.આર. (૧૯૯૬) એસસી ૯૨૨ માં નોંધવામાં આવ્યું હતું તેમ, તે સ્ત્રીના સમગ્ર માનસિક સ્વાસ્થ્યનો નાશ કરે છે અને તેણીને ઊંડા ભાવનાત્મક સંકટમાં ધકેલી દે છે. તે મૂળભૂત માનવ અધિકારો વિરુદ્ધનો ગુનો છે, અને તે ભારતના સંવિધાન, ૧૯૫૦ (ટૂંકમાં 'સંવિધાન') ના અનુચ્છેદ ૨૧ માં સમાવિષ્ટ ભોગ બનનારના સૌથી પ્રિય મૂળભૂત અધિકાર, અર્થાત્ જીવવાના અધિકારનું પણ ઉલ્લંઘન કરે છે. તેથી અદાલતો પાસેથી એવી અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે કે તેઓ મહિલાઓ વિરુદ્ધના જાતીય ગુનાના કેસોમાં અત્યંત સંવેદનશીલતાપૂર્વક કામ લે. આવા કેસોમાં કડકાઈથી અને સખત રીતે કામ લેવાની જરૂર છે. અમારા મતે, જટિલ અપવાદો અને પરંતુકો ધરાવતી દંડનીય જોગવાઈઓની લાંબી કલમો કરતાં સામાજિક રીતે સંવેદનશીલ ન્યાયાધીશ મહિલાઓ વિરુદ્ધના ગુનાના કેસોમાં વધુ બહેતર કાનૂની કવચ છે.

પંજાબ રાજ્ય સામાવાળા (જે હવે પછી 'આરોપી' તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના નિર્દોષ છૂટકારાને પડકારે છે, જેની સામે ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ (ટૂંકમાં 'આઈપીસી') ની કલમ ૩૭૬ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો આચરવાનો આરોપ

મૂકવામાં આવ્યો હતો.

અમે ભોગ બનનારના નામનો ઉલ્લેખ કરવા માંગતા નથી. ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૨૨૮–એ અમુક ગુનાઓના ભોગ બનનારની ઓળખ જાહેર કરવાને શિક્ષાપાત્ર બનાવે છે. જે વ્યક્તિ સામે કલમો ૩૭૬, ૩૭૬–એ, ૩૭૬–બી, ૩૭૬–સી અથવા ૩૭૬–ડી હેઠળનો ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોવાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હોય અથવા આચરવામાં આવેલ હોવાનું જણાયું હોય, તેવી કોઈપણ વ્યક્તિની ઓળખ છતી થાય તેવા નામ કે કોઈપણ બાબતનું મુદ્રણ કરવા કે પ્રકાશિત કરવા બદલ શિક્ષા થઈ શકે છે. એ વાત સાચી છે કે, આ પ્રતિબંધ હાઇકોર્ટ અથવા સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા ચુકાદાના મુદ્રણ કે પ્રકાશન સાથે સંબંધ ધરાવતો નથી. પરંતુ જાતીય ગુનાનો ભોગ બનનારનું સામાજિક ઉત્પીડન કે સામાજિક બહિષ્કાર અટકાવવાના જે સામાજિક ઉદ્દેશ સાથે કલમ ૨૨૮–એ ઘડવામાં આવી છે તેને ધ્યાનમાં રાખીને, આ કોર્ટ, હાઇકોર્ટ કે નીચલી કોર્ટ, ભલે ગમે તે કોર્ટનો ચુકાદો હોય, તેમાં ભોગ બનનારનું નામ દર્શાવવામાં ન આવે તે ઉચિત રહેશે. અમે ચુકાદામાં તેણીને 'ભોગ બનનાર' તરીકે સંબોધવાનું પસંદ કર્યું છે. [જુઓ કર્ણાટક રાજ્ય વિરુદ્ધ પુટ્ટારાજા, (૨૦૦૩) ૮ સુપ્રીમ ૩૬૪]

ટ્રાયલ દરમિયાન સામે આવેલું ફરિયાદપક્ષનું કથન નીચે મુજબ છે:

તારીખ ૧.૧૦.૧૯૮૫ ના રોજ ભોગ બનનારની માતા ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી–૪ એ પોલીસ સમક્ષ એવી માહિતી નોંધાવી હતી કે ૧૭–૧૮ દિવસ અગાઉ આરોપીએ તેની પુત્રી ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી–૭ પર દુષ્કર્મ આચર્યું હતું.

નોંધાવવામાં આવેલી માહિતી અનુસાર, ભોગ બનનારે આરોપીના ઘરેથી આવ્યા બાદ પોતાની માતાને જણાવ્યું હતું કે જ્યારે તેણી વાસણો સાફ કરી રહી હતી ત્યારે આરોપી તેને બળજબરીપૂર્વક ખેંચી ગયો હતો અને તેના પર દુષ્કર્મ આચર્યું હતું. બનાવના સમયે આરોપીની પત્ની ગેરહાજર હતી અને તેની ગેરહાજરીનો ગેરલાભ ઉઠાવીને આરોપીએ આ વાસનાયુક્ત કૃત્ય આચર્યું હતું. ભોગ બનનારના પિતા ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી–૫ ગંભીર રીતે બીમાર હોવાથી તેઓએ તેમને જાણ કરવી યોગ્ય ગણી ન હતી અને જ્યારે તેઓ બીમારીમાંથી સાજા થયા તેમજ પોલીસ અન્ય કોઈ કેસની તપાસ માટે ગામમાં આવી હતી, ત્યારે આ માહિતી નોંધાવવામાં આવી હતી. ભોગ બનનાર બાળકીને તબીબી તપાસ માટે મોકલવામાં આવી હતી અને ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી–૨ દ્વારા તેણીની તબીબી તપાસ કરવામાં આવી હતી. તપાસ પૂર્ણ થયા બાદ, આરોપનામું રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને આરોપીએ ટ્રાયલનો સામનો કર્યો હતો. તેણે આક્ષેપોનો ઇનકાર કર્યો હતો અને પોતાને ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યો હોવાનો બચાવ લીધો હતો. એવું જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ભોગ બનનારની માતાએ કામવાળી તરીકે સેવા આપવા માટે પેશગી પેટે કેટલાક નાણાં લીધા હતા અને તેણીએ કામ ન કર્યું હોવાથી તેમજ નાણાં પરત કરવાનો ઇનકાર કર્યો હોવાથી, તે રકમની વસૂલાત માટે દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, નાણાંની ચૂકવણીથી બચવાના હેતુસર ખોટા આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા છે. ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓના પુરાવા પર વિશ્વાસ મૂકીને આરોપીને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૭૬ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવ્યો હતો અને તેને ૭ વર્ષની

સખત કેદ તથા રૂ. ૧,૦૦૦ ના દંડ અને દંડ ન ભરે તો વધુ કેદની જોગવાઈ સાથેની સજા ફટકારી હતી. આ ચુકાદાથી વ્યથિત થઈને, આરોપી દ્વારા ફોજદારી અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી. આ અપીલ પંજાબ અને હરિયાણા હાઇકોર્ટમાં ફોજદારી અપીલ નંબર ૪૩૨-એસબી/૮૬ તરીકે દાખલ કરવામાં આવી હતી. તારીખ ૨.૧૨.૧૯૯૪ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા દ્વારા હાઇકોર્ટે અપીલ મંજૂર કરી હતી અને દોષસિદ્ધિ તેમજ પરિણામે સજા રદ કરી હતી.

હાઇકોર્ટના જણાવ્યા અનુસાર મુખ્યત્વે ચાર પરિબળો ફરિયાદપક્ષના કથનને નબળું પાડે છે. પ્રથમ તો, એફ.આઈ.આર. નોંધાવવામાં વણસમજાવેલ વિલંબ થયો હતો. બીજું, ભોગ બનનારની જુબાની વિશ્વસનીય જણાતી ન હતી કારણ કે તેમાં અતિશયોક્તિઓ હતી, અને જે બહેનપણીને તેણીએ આ બનાવ વિશે જણાવ્યું હોવાનો દાવો કર્યો હતો તે બહેનપણીની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી. ત્રીજું, તબીબી પુરાવા દર્શાવતા હતા કે ભોગ બનનાર જાતીય સંભોગથી ટેવાયેલી હતી અને તેથી, આરોપી દ્વારા તેના પર દુષ્કર્મ આચરવામાં આવ્યું હતું તેવું તેણીનું કથન માનવાલાયક નથી. ચોથું, ભોગ બનનાર આરોપીના ઘરમાં કામવાળી તરીકે નોકરી કરતી હતી તેવું દર્શાવતો કોઈ પુરાવો ન હતો. અપીલના સમર્થનમાં રાજ્ય તરફેના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે હાઇકોર્ટનો અભિગમ તદ્દન ભૂલભરેલો છે. જાતીય હુમલાના કેસોમાં અદાલતે જીવનની વાસ્તવિકતાઓની નોંધ લેવી પડે છે અને અતિશય ઝીણવટભરી તકનીકી બાબતોમાં પડવું જોઈએ નહીં. વિલંબ યોગ્ય રીતે સમજાવવામાં આવ્યો હતો અને ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓ-૪ અને ૫ દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા કારણ અંગે કોઈ

શંકા ઉપજાવે તેવું રેકર્ડ પર કંઈ લાવવામાં આવ્યું ન હતું. માત્ર તે વિસ્તારના પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિઓ અને પોલીસને જાણ કરવામાં આવી ન હતી તેટલા માત્રથી ફરિયાદપક્ષ પર શંકા કરવી જોઈતી ન હતી. જો તેઓએ પોલીસને વહેલા જાણ કરી હોત, તો વિલંબ સમજાવવાનો કોઈ પ્રશ્ન જ ઉપસ્થિત થતો ન હતો. જે કારણોસર વિલંબ થયો હતો તે યોગ્ય રીતે સમજાવવામાં આવ્યા છે. ભોગ બનનારના કથન પર શંકા ઉપજાવવા માટે કાલ્પનિક તબીબી પુરાવાને પ્રાધાન્ય આપવામાં આવ્યું છે. જ્યારે બચાવપક્ષે ખુદ એવું સૂચન કર્યું હતું કે ભોગ બનનાર કામવાળી તરીકે રોકાયેલી હતી, ત્યારે કામવાળી તરીકે તેણીની નોકરી દર્શાવતી કોઈ સામગ્રી ન હોવાનું હાઇકોર્ટનું તારણ પુરાવાના સંપૂર્ણ ખોટા અર્થઘટન પર આધારિત છે.

માત્ર ડૉક્ટરના એવા કાલ્પનિક અને અભિપ્રાય આધારિત પુરાવાના કારણે કે ભોગ બનનાર જાતીય સંભોગથી ટેવાયેલી હતી, દુષ્કર્મ અંગેનું ફરિયાદપક્ષનું કથન ફગાવી દેવું યોગ્ય ન હતું.

તેના જવાબમાં, આરોપી તરફેના વિદ્વાન વકીલે ચુકાદાનું સમર્થન કરતા રજૂઆત કરી હતી કે હાઇકોર્ટ દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલા કારણો મજબૂત આધાર પર રહેલા છે, ખાસ કરીને જ્યારે તબીબી પુરાવા સાથે ભારે વિરોધાભાસ હોવાના કારણે ભોગ બનનારની જુબાની સંપૂર્ણપણે અવિશ્વસનીય છે. આનુષંગિક રીતે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આ ચુકાદો નિર્દોષ છૂટકારાનો છે અને લાંબો સમય વીતી ગયા પછી અનુચ્છેદ ૧૩૬ હેઠળના અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવો

જોઈએ નહીં. ફરિયાદપક્ષના કેસ પર શંકા કરવા માટે અને માત્ર પ્રથમ માહિતી અહેવાલ નોંધાવવામાં વિલંબના આધારે જ તેને ફગાવી દેવા માટે એફ.આઈ.આર. નોંધાવવામાં થયેલા વિલંબનો એક રૂઢિગત સૂત્ર તરીકે ઉપયોગ કરી શકાય નહીં. વિલંબની અસર અદાલતને એ બાબતે સતર્ક કરવાની હોય છે કે વિલંબ માટે કોઈ ખુલાસો રજૂ કરવામાં આવ્યો છે કે કેમ, અને જો રજૂ કરવામાં આવ્યો હોય, તો તે સંતોષકારક છે કે નહીં તે તપાસવું. જો ફરિયાદપક્ષ વિલંબનો સંતોષકારક ખુલાસો કરવામાં નિષ્ફળ જાય અને આવા વિલંબના કારણે ફરિયાદપક્ષના કથનમાં અતિશયોક્તિ કે ઉપજાવી કાઢેલી બાબતો ઉમેરાવાની શક્યતા હોય, તો તે ફરિયાદપક્ષ માટે ઘાતક નીવડશે. તેમ છતાં, જો વિલંબ અદાલતના સંતોષ મુજબ સમજાવવામાં આવ્યો હોય, તો પ્રસ્તુત કેસમાં હાઇકોર્ટે કર્યું છે તેમ, તે આપમેળે સમગ્ર ફરિયાદપક્ષના કથનને અવિશ્વાસપાત્ર ગણવા અને ફગાવી દેવાનો આધાર બની શકે નહીં.

ભોગ બનનારની જુબાની સાથે વાંચવામાં આવતી ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓ–૪ અને ૫ ની જુબાની સ્પષ્ટપણે સમજાવે છે કે પ્રથમ માહિતી અહેવાલ ૧૭–૧૮ દિવસ પછી શા. માટે નોંધાવવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત ત્રણેય સાક્ષીઓની જુબાની સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી–૫ ગંભીર રીતે બીમાર હતા અને જ્યારે તેઓ શારીરિક રીતે સ્વસ્થ ન હતા ત્યારે પરિવારના સભ્યો તેમના મનમાં તણાવ પેદા કરવા માંગતા ન હતા અને તેઓ તેમના સાજા થવાની રાહ જોતા હતા. વિસ્તૃત ઊલટતપાસ છતાં બચાવપક્ષ દ્વારા આ પાસાને ડગાવી શકાયું નથી. ઓછામાં ઓછું એટલું કહી શકાય કે,

ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી–૪ એ કોઈ પ્રતિષ્ઠિત વ્યક્તિને અથવા પિતાને અગાઉથી જાણ કરી દેવી જોઈતી હતી તેવો હાઇકોર્ટનો મત પાયાવિહોણો છે અને તેની સાથે સંકળાયેલી બદનામીથી બચવા માટે તેને ટાળવા અથવા ખુલ્લેઆમ જાહેર ન કરવાના મૂળ કારણની જ ઉપેક્ષા કરે છે. પરંપરાગત અને રૂઢિચુસ્ત સમાજમાં, ખાસ કરીને ગ્રામીણ વિસ્તારમાં, આશરે ૧૪ વર્ષની બાળકી પર થયેલા જાતીય હુમલાની શરમજનક સ્થિતિને નજરઅંદાજ કરી શકાય નહીં. હાઇકોર્ટે આ વાસ્તવિકતાની ઉપેક્ષા કરી છે. ટ્રાયલ કોર્ટે આ પાસા પર યોગ્ય રીતે ભાર મૂક્યો હતો, પરંતુ કમનસીબે, હાઇકોર્ટે અતાર્કિક રીતે વિપરીત વલણ અપનાવ્યું હતું. વધુમાં, ભોગ બનનારની જુબાની તબીબી પુરાવા સાથે વિરોધાભાસી હોવાનું ઠેરવીને તેને ફગાવી દેવામાં આવી છે. તે કઈ રીતે તબીબી પુરાવા સાથે વિરોધાભાસ ધરાવે છે તે હાઇકોર્ટે દર્શાવ્યું નથી. ડૉક્ટરના જણાવ્યા અનુસાર ભોગ બનનારની યોનિમાં બે આંગળીઓ પ્રવેશી શકતી હતી અને તેણીએ અગાઉ પાંચ, દસ કે પંદર વખત જાતીય સંભોગ કર્યો હોઈ શકે તેવું માત્ર કથન, આરોપી દ્વારા આક્ષેપ મુજબ એક વખત આચરવામાં આવેલા દુષ્કર્મની શક્યતાને નકારી કાઢે છે તેવું કહેવું કોઈપણ રીતે ભોગ બનનારની જુબાની પર શંકા ઉપજાવતું નથી.

સામાવાળા–આરોપી તરફેના વિદ્વાન વકીલે નિર્દેશ કર્યો હતો કે ભોગ બનનાર દ્વારા દાવો કરવામાં આવેલું દુષ્કર્મ ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી–૨ ની જુબાનીથી અસત્ય ઠર્યું હતું, જેમણે ભોગ બનનારની તબીબી તપાસ કરતી વખતે કોઈ દેખીતી ઈજા જોઈ ન હતી. અમારા મતે તે નિરર્થક છે. ડૉક્ટરે આશરે

૩ અઠવાડિયા પછી ભોગ બનનારની તપાસ કરી હતી. તેથી, શરીર પર તે કૃત્યની અસર વ્યવહારિક રીતે ભૂંસાઈ ગઈ હતી. ડૉક્ટર દ્વારા પણ તેનો ઇનકાર કરવામાં આવ્યો નથી. માત્ર ભોગ બનનારની બહેનપણીની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી તે બાબત પણ ભોગ બનનારની જુબાની પર શંકા પેદા કરવા માટેનો કોઈ શંકાસ્પદ સંજોગ બની શકે નહીં.

બીજું એક પરિબળ જે હાઇકોર્ટના ધ્યાને ચડ્યું હોય તેવું જણાય છે તે ડૉક્ટર ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી–૪ ની એવી જુબાની છે કે ભોગ બનનાર પર અગાઉના જાતીય સંભોગના ચિહ્નો હતા. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, કલ્પનાના કોઈપણ છેડે જઈને પણ તે કથિત દુષ્કર્મીને નિર્દોષ છોડવાનો આધાર બની શકે નહીં. ભોગ બનનાર અગાઉ જાતીય સંભોગથી ટેવાયેલી હતી તેવું માની લેવામાં આવે તો પણ, તે કોઈ નિર્ણાયક પ્રશ્ન નથી. તેનાથી વિપરીત, જે પ્રશ્નનો ન્યાયિક નિર્ણય કરવાનો હતો તે એ હતો કે શું આરોપીએ જે બનાવની ફરિયાદ કરવામાં આવી છે તે પ્રસંગે ભોગ બનનાર પર દુષ્કર્મ આચર્યું હતું. જો કાલ્પનિક રીતે એવું સ્વીકારી લેવામાં આવે કે ભોગ બનનારે અગાઉ પોતાનું કૌમાર્ય ગુમાવ્યું હતું, તોપણ તે કાયદાની દ્રષ્ટિએ કોઈપણ વ્યક્તિને તેણી પર દુષ્કર્મ આચરવાનો પરવાનો આપતું નથી અને આપી શકે પણ નહીં. ટ્રાયલનો સામનો આરોપી કરી રહ્યો હતો, ભોગ બનનાર નહીં. જો કોઈ કેસમાં ભોગ બનનાર અગાઉ તેના જાતીય વ્યવહારમાં સ્વચ્છંદી રહી હોય તો પણ, તેણીને કોઈપણ અને પ્રત્યેક વ્યક્તિ સમક્ષ જાતીય સંભોગ માટે તાબે થવાનો ઇનકાર કરવાનો અધિકાર છે કારણ કે તેણી કોઈ લાચાર વસ્તુ કે શિકાર નથી કે જેના પર કોઈપણ અને દરેક

વ્યક્તિ દ્વારા જાતીય હુમલો કરી શકાય. છેલ્લે, જો અમે આખરી બાબત તરીકે કહીએ તો, તે ભોગ બનનારની કામવાળી તરીકેની નોકરી સંબંધિત પુરાવાના અભાવ અંગેના હાઇકોર્ટના તર્કની ભ્રામકતા છે. હાઇકોર્ટે એ હકીકતની સંપૂર્ણપણે ઉપેક્ષા કરી છે કે સાક્ષીઓને, ખાસ કરીને ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓ–૪, ૫ અને ૭ ને એવા સૂચનો આપવામાં આવ્યા હતા કે આરોપી અથવા તેની પત્નીએ ભોગ બનનારના અનૈતિક ચારિત્ર્યના લીધે, અથવા કામવાળી તરીકેની તેણીની નોકરી માટે પેશગી તરીકે લીધેલી રકમ પરત કરવાનો ઇનકાર કરવાના કારણે કામવાળી તરીકેની તેણીની સેવાનો અંત લાવવાની ધમકી આપી હતી.

એ સુસ્થાપિત છે કે દુષ્કર્મના ગુનાનો ભોગ બન્યાની ફરિયાદ કરનાર ભોગ બનનાર ગુના પછીની કોઈ સહ–અપરાધી નથી. કાયદાનો એવો કોઈ નિયમ નથી કે મહત્ત્વપૂર્ણ વિગતોમાં પુષ્ટિ વગર તેણીની જુબાની પર આધાર રાખી શકાય નહીં. તે ઇજાગ્રસ્ત સાક્ષી કરતાં પણ ઉચ્ચ સ્થાને રહેલી છે. પાછલા કિસ્સામાં શરીર પર ઈજા હોય છે, જ્યારે પહેલા કિસ્સામાં તે શારીરિક તેમજ મનોવૈજ્ઞાનિક અને ભાવનાત્મક બંને હોય છે. જોકે, જો હકીકતો નક્કી કરતી અદાલતને ભોગ બનનારના કથનને તેના દેખીતા મૂલ્ય પર સ્વીકારવું મુશ્કેલ જણાય, તો તે પ્રત્યક્ષ કે સંજોગોવશાત એવા પુરાવાની શોધ કરી શકે છે જે તેણીની જુબાનીને ખાતરી પૂરી પાડે. સહ–અપરાધીના સંદર્ભમાં સમજી શકાય તેવી સમર્થનની કક્ષાથી થોડી ઓછી એવી ખાતરી પણ પર્યાપ્ત રહેશે.

જેમ કે આ અદાલત દ્વારા રાજસ્થાન રાજ્ય વિરુદ્ધ નૂરે ખાન, (૨૦૦૦) ૩

સુપ્રિમ ૭૦ માં નોંધવામાં આવ્યું હતું.

"ભોગ બનનારના શરીર પર ઈજાઓનો અભાવ ભોગ બનનાર તરફથી સંમતિ હોવાનું અનુમાન કરવા માટે હાઈકોર્ટના મનમાં વજનદાર બન્યો છે. અમે તેનાથી બિલકુલ સહમત નથી. અમે પહેલેથી જ નોંધ્યું છે કે ભોગ બનનારની તબીબી તપાસમાં વિલંબ એ એફ.આઈ.આર. નોંધાવવામાં થયેલા વિલંબના કારણે થયો હતો, જેના કારણોની અમે અગાઉ ચર્ચા કરી ચૂક્યા છીએ. ભોગ બનનાર કિશોરાવસ્થામાં હતી. ગુનાનો આચરનાર એક સક્ષમ શરીર ધરાવતો, ઊર્જાથી ભરપૂર અને પોતાના હાથમાં છરી રાખીને પોતાની વાસના સંતોષવા માટે મક્કમ યુવાન હતો, જે ભોગ બનનારને બળજબરીથી એક નિર્જન સ્થળે લઈ જવામાં સફળ રહ્યો હતો જ્યાં ભોગ બનનારના સ્વબચાવમાં મદદ કરવા માટે આસપાસ કોઈ ન હતું. પોતાનો બચાવ કરતી વખતે અને આરોપીનો પ્રતિકાર કરતી વખતે ભોગ બનનારને જે ઈજાઓ થઈ હતી અથવા થઈ હોઈ શકે તે છોલાણ કે મૂઢમારની ઈજાઓ હતી જે ઘટનાના ૨ થી ૩ દિવસમાં સામાન્ય કુદરતી ક્રમમાં રૂઝાઈ જાય તેવી હતી. ભોગ બનનારની તબીબી તપાસની તારીખે તેણીના શરીર પર ઈજાના દેખીતા નિશાનોની ગેરહાજરીનો અર્થ એવો કદાપિ થતો નથી કે તેણીને કોઈ ઈજા થઈ ન હતી અથવા ગુનો આચરતી વખતે તેણીએ કોઈ પ્રતિકાર કર્યો ન હતો. ભોગ બનનારના શરીર પર ઈજાઓનો અભાવ એ અનિવાર્યપણે આક્ષેપ ખોટો હોવાનો પુરાવો કે ભોગ બનનાર તરફથી સંમતિ હોવાનો પુરાવો નથી. આ બધું દરેક કેસની હકીકતો અને સંજોગો પર નિર્ભર રહેશે."

સામાવાળાની દોષસિદ્ધિને ઉલટાવીને નિર્દોષ છૂટકારાનો હુકમ કરવામાં હાઇકોર્ટ બિલકુલ વાજબી ન હતી. અયોગ્ય નિર્દોષ છૂટકારો સમાજનું કોઈ ભલું કરતો નથી. જો ફરિયાદપક્ષ આરોપી દોષિત હોવા અંગેનું તારણ નોંધવા માટે ખાતરીપૂર્વકનો કેસ ઉપસાવવામાં સફળ રહ્યો હોય, તો અદાલતે અપ્રસ્તુત અથવા નજીવા સંજોગોને મહત્વ આપીને કે તકનીકી બાબતોનો આશરો લઈને અથવા જ્યાં વ્યાજબી રીતે કોઈ શંકા અસ્તિત્વમાં ન હોય ત્યાં શંકાઓ માની લઈને તેનો લાભ આપીને નિર્દોષ છૂટકારા તરફ ઝૂકવું જોઈએ નહીં. ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રમાં સમજવામાં આવે છે તે મુજબ, શંકા એ વાજબી શંકા હોવી જોઈએ અને નિર્દોષ છૂટકારાની તરફેણમાં તારણ આપવા માટેનું બહાનું નહીં. અયોગ્ય નિર્દોષ છૂટકારો સમાજમાં સરળ શિકારની શોધમાં ભટકતા વરુઓને પ્રોત્સાહન આપે છે, ખાસ કરીને ત્યારે જ્યારે ગુનાનો ભોગ બનનાર અસહાય મહિલાઓ કે સગીર બાળકો હોય. ખાસ કરીને નાની વયની સ્ત્રીઓ અને બાળકો પર જાતીય હુમલાના આરોપો અંગે કામ કરતી વખતે અદાલતોએ વધુ જવાબદારીપૂર્વકની ભાવના દાખવવી પડશે અને વધુ સંવેદનશીલ બનવું પડશે.

કોઈપણ દ્રષ્ટિકોણથી જોતાં હાઇકોર્ટનો ચુકાદો કાનૂની ચકાસણી સામે ટકી શકતો નથી અને રદ થવાને પાત્ર છે, જે મુજબનો અમે નિર્દેશ કરીએ છીએ. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલી દોષસિદ્ધિ અને તેના દ્વારા ફરમાવવામાં આવેલી સજા પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે. આરોપીએ બાકી રહેલી સજા, જો કોઈ હોય તો, ભોગવવા માટે તાત્કાલિક આત્મસમર્પણ કરવાનું રહેશે. ઉલ્લેખિત હદ સુધી અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========